

«Университетская книга», 2002. – 310 с.

4. **Лычкин Ю.** Потенциал строительного комплекса / Ю. Лычкин // *Экономист*. – 1997. – № 6. – С. 28-34.
5. **Окорокова Л. Г.** Ресурсный потенциал предприятий / Л. Г. Окорокова. – СПб. : С-ПбГТУ, 2001. – 293 с.
6. *Ресурсный потенциал экономического роста / под ред. М. А. Комарова, А. Н. Романова. – М. : Путь России, 2002. – 567 с.*
7. **Плышевский Б.** Потенциал инвестирования / Б. Плышевский // *Экономист*. – 1996. – №3. – С. 3-16.
8. **Свободин В. А.** Вопросы определения и эффективности производственного потенциала / В. А. Свободин // *АПК : экономика, управление*. – 1991. – № 3. – С. 27-30.
9. *Философский энциклопедический словарь / Гл. редакция : Л.Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов. – М. : Сов. Энциклопедия, 1983. – 840 с.*
10. **Шаталова Т.** Ресурсный потенциал и размеры сельскохозяйственных предприятий / Т. Шаталова // *АПК : экономика, управление*. – 1999. – №7. – С. 49-57.
11. **Шиян В. Й.** Ефективність використання виробничого потенціалу колгоспів і радгоспів / В. Й. Шиян. – К. : Урожай, 1988. – 72 с.
12. **Юзефович А. Э.** Аграрный ресурсный потенциал : формирование и использование / А. Э. Юзефович. – К. : Наукова думка, 1987. – 175 с.

*Стаття надійшла: 22.02.2014 р.
Рецензент: д.е.н., проф. Горелов Д.О.*

УДК 336.76
Е 552

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ З УРАХУВАННЯМ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Гойхман М.І., канд. техн. наук

Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України, м. Харків

***Анотація.** Метою даної статті є розробка методичного забезпечення підвищення рівня розвитку національної економіки з урахуванням грошово-кредитної політики. Досягнення цієї мети здійснюється шляхом теоретичного аналізу та узагальнення, з урахуванням практичних проблем, існуючих у цій сфері.*

Методика дослідження. У процесі дослідження використовувалися наступні методи: діалектичний і абстрактно-логічний (дослідження сутності, принципів, особливостей структури механізму забезпечення фінансової безпеки, формування висновків); бібліографічний (вивчення і опрацювання наукових праць, що присвячені грошово-кредитній політиці та розвитку національної безпеки); системного узагальнення; порівняння, групування, методи індукції та дедуції – для обґрунтування пропозицій щодо впровадження та використання методичного забезпечення підвищення рівня розвитку національної економіки з урахуванням грошово-кредитної політики.

Результати роботи. У роботі доведено, що між валовим внутрішнім продуктом та готівковими коштами випущеними в обіг та готівковими коштами та депозитами існує тісний зв'язок. Коефіцієнт детермінації становить 98,67%. Також розроблено методичне забезпечення підвищення рівня розвитку національної економіки з урахуванням грошово-кредитної політики, відмінністю якого від існуючих є: використання якості цільової функції максимізації валового внутрішнього продукту при обмеженнях щодо позитивних значень показників: готівкових коштів випущених в обіг та готівкових коштів та депозитів; крім того – встановлення максимальних, середніх та мінімальних значень цих показників.

Сфера застосування полягає у можливості використання розробленого методичного забезпечення для підвищення рівня розвитку національної економіки з урахуванням грошово-кредитної політики. Це буде сприяти стабілізації економічної ситуації в Україні та залученню інвестиційних ресурсів в різні сфери господарства.

***Ключові слова:** ВВП, національна економіка, грошово-кредитна система, метод кореляційно-регресійного аналізу*

Постановка проблеми. Банківська система є невід'ємною складовою ринкової економіки. Вона виконує важливу економічну функцію акумуляції та розміщення тимчасово вільних коштів підприємств та населення. Ефективне функціонування банківської системи, яка користується довірою вкладників та активно кредитує підприємства різних форм власності та галузей економіки, сприяє економічному зростанню в країні.

Невирішені складові загальної проблеми. Саме від здатності банківської системи забезпечувати

потреби суб'єктів господарювання необхідними грошовими ресурсами значною мірою залежать перспективи подолання спаду вітчизняної економіки, який відбувся у процесі ринкової трансформації, та її подальшого зростання.

Роль банків на грошовому ринку можна розглядати з таких позицій:

- займають більшу частину грошового ринку щодо перерозподілу позичкових капіталів;
- за своїм функціональним призначенням банки беруть участь у формуванні пропозиції грошей і мають можливість безпосередньо впливати на ринкову кон'юнктуру та економічне зростання;
- надають економічним суб'єктам широкий асортимент послуг, що підвищує їх вплив на економічні процеси у суспільстві.

Від здатності банківської системи забезпечувати потреби суб'єктів господарювання необхідними грошовими ресурсами значною мірою залежать перспективи вітчизняної економіки. Йдеться передусім про акумуляцію тимчасово вільних грошових ресурсів шляхом залучення у вклади і перетворення на позичковий капітал через видачу кредитів.

Банківські кредити, що використовуються на розширення виробництва і розвиток споживчого ринку, у свою чергу, впливають таким чином не лише на поточну виробничу, а й на структурну та інвестиційну політику підприємств, визначаючи можливості економічного зростання

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад в управління банківською діяльністю внесли відомі закордонні вчені: Василенко Э.Н., Долан Э.Дж., Кох Т.У., Лаврушин О.И., Масленченков Ю.С., Миллер Р.Л., Панова Г.С., Полфреман Д., Роуз П.С., Синки Дж.Ф., та ін. Вирішення цієї проблеми також знайшло відображення в роботах вітчизняних вчених: Барановський О.І., Барчан Г.Ю., Васюренко О.В., Вожжов А.П., Д'яконова І.І., Єпіфанов А.О., Івасів І.Б., Кириленко В.Б., Коваленко В.В., Криклій О.А., Леонов С.В., Лютий І.О., Павленко А.Ф., Рисін В.В., Смовженко Т.С., Старинський М.В., Стельмах В.С., Тігіпко С.Л., Ющенко В.А., Яценюк А.П. та ін. Аналіз наукових досліджень цих авторів дозволив встановити, що на сьогодні в фінансово-економічній літературі не достатньо приділено уваги визначенню впливу банківської системи на національну економіку. Це значно ускладнює процес прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо формування грошово-кредитної політики Національного банку України. Актуальність, практична значущість, недостатня розробленість та недослідженість вказаних питань зумовили вибір теми даної роботи, визначили її мету та завдання.

Формулювання цілей статі. Метою роботи є розробка методичного забезпечення підвищення рівня розвитку національної економіки з урахуванням грошово-кредитної політики.

Для досягнення мети в роботі були поставлені та розв'язані такі завдання:

- проаналізувати грошово-кредитну політику Національного банку України;
- проаналізувати макроекономічні показники розвитку України;
- визначити вплив грошово-кредитної політики Національного банку України на національну економіку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно Закону України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV [1] грошово-кредитна політика – це комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на забезпечення стабільності грошової одиниці України шляхом використання визначених засобів і методів.

Відповідно до ст. 25 Закону України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV [1] основними економічними засобами та методами грошово-кредитної політики є регулювання обсягу грошової маси через:

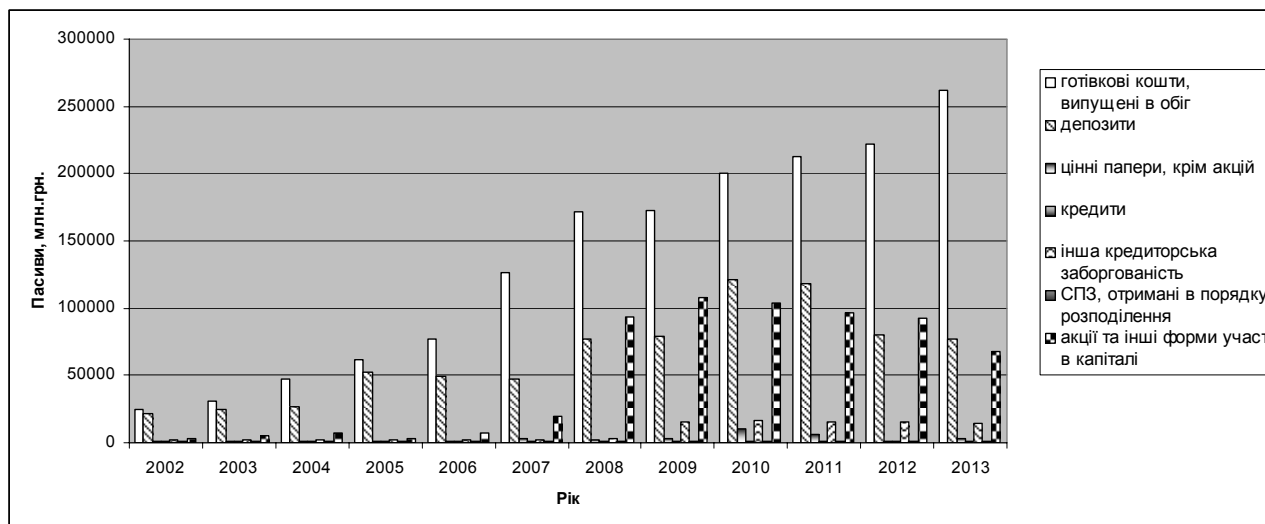
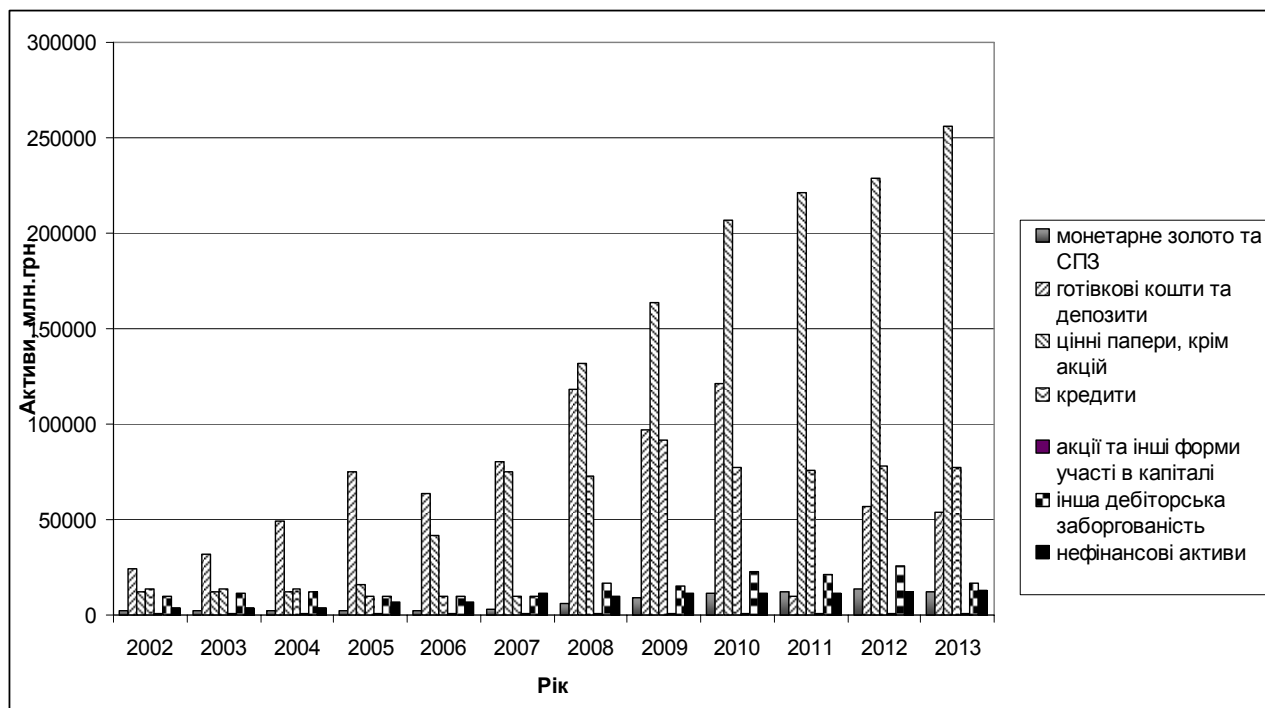
- визначення та регулювання норм обов'язкових резервів для комерційних банків;
- процентну політику;
- рефінансування комерційних банків;
- управління золотовалютними резервами;
- операції з цінними паперами (крім цінних паперів, що підтверджують корпоративні права), в т. ч. з казначейськими зобов'язаннями, на відкритому ринку;
- регулювання імпорту та експорту капіталу;
- запровадження на строк до шести місяців вимоги щодо обов'язкового продажу частини надходжень в іноземній валюті;
- зміну строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів;
- емісію власних боргових зобов'язань і операції з ними.

На рис. 1 представлено динаміку основних показників грошово-кредитної політики України за 2002-2012 рр.

Згідно роботи [2, С. 13] найбільш важливими показниками розвитку національної економіки є: валовий внутрішній продукт (ВВП), валовий національний продукт (ВНП), національний доход (НД), експорт, імпорт, товарообіг зовнішньої торгівлі, обсяги виробництва товарів та послуг та деякі інші.

Основним показником результатів економічної діяльності віднині визнається валовий внутрішній продукт (ВВП). ВВП – сукупна ринкова ціна всього обсягу кінцевого виробництва товарів і послуг, що

вироблені резидентами країни на її економічній території протягом одного року. Резиденти – це домогосподарства або юридичні особи, які мешкають на території даної країни більше року і саме з нею пов'язують свої економічні інтереси (іноземці, що перебувають в країні менше одного року, не враховуються). Тож поняття «резидент» не тотожне поняттю «громадянин». Оцінка кінцевого виробництва означає, що ВВП не враховує проміжне споживання.

Джерело: [2].

Рисунок 1 – Динаміка основних показників грошово-кредитної політики України за 2002-2012 рр.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) – це ринкова вартість усіх кінцевих товарів і послуг, які вироблені в країні за певний період часу (один рік) [4, С. 16]. ВВП як завершальний показник розрахунків характеризує такі виміри національної економіки [5, С. 1]:

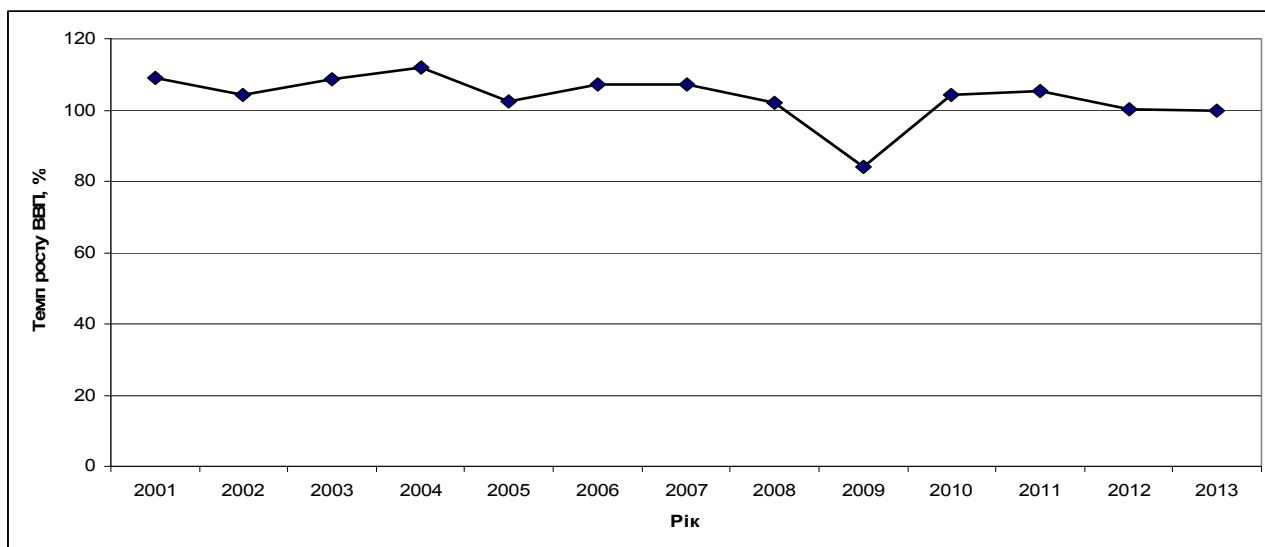
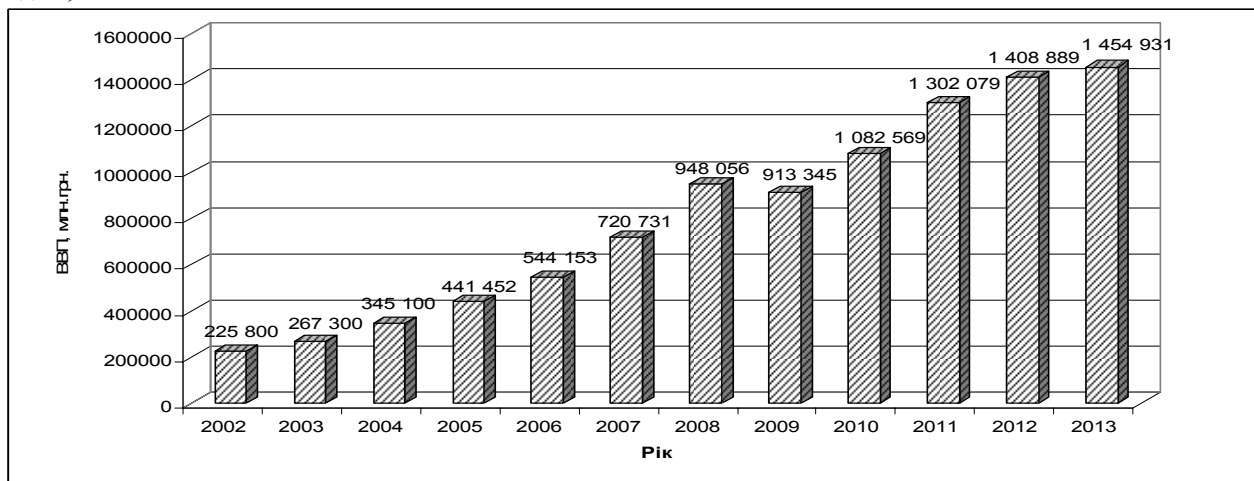
- валовий випуск товарів і послуг кінцевого споживання, накопичення та чистого експорту;
- формування у вироблених товарах і послугах попиту на валову додану вартість;
- формування в учасників виробничої діяльності первинних, не розподілених доходів.

В табл. 1 представлено рейтинг країн світу за валовим внутрішнім продуктом у 2012 році [6].

На рис. 2 представлено динаміку валового внутрішнього продукту України за 2002-2013 рр.

З початку 2000-х років економіка України розвивалася швидкими темпами. В 2000-2004 рр. середні

темпи росту ВВП становили 8,3%. Зміна президента країни в результаті виборів наприкінці 2004 р. і незначеність, яка виникла потім, щодо економічної політики спричинили різке вповільнення росту ВВП в 2005 – до 2,7%.

Джерело: [7]

Рисунок 2 – Динаміка валового внутрішнього продукту України за 2002-2013 рр.

У період 2006-2007 рр. темпи економічного росту знову відновилися до 7% у рік. Високі темпи росту були обумовлені стимулюванням внутрішнього попиту за рахунок грошової емісії, а також ростом світових цін на основні експортовані Україною товари – зерно й продукцію чорної металургії.

Україна виявилася однією з найбільш постраждалих країн під час світової фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр. Падіння українського ВВП в 2009 р. було одним із самих значних у світі – на 14,8%.

Відновлення економіки після кризи почалося в 2010 р., коли ріст ВВП склав 4,1%. В 2011 р. темпи української економіки прискорилися – до 5,2%, головним чином, за рахунок росту експорту зерна.

Динаміка ВВП України в 2012 р. була обумовлена економічною активністю, яка знижується, внаслідок погіршення цінової кон'юнктури на основні товари українського експорту. Негативний вплив на українську економіку також робили високі ціни на імпортовані енергоносії.

В I кварталі 2012 р. економічний ріст становив 2%. Деяке поживлення економічної активності на Україні в II кварталі, коли ВВП виріс на 3%, було викликано проведенням у країні в червні чемпіонату Європи по футболу. В III кварталі 2012 р. ВВП скоротився на 1,3%, в IV кварталі – на 2,7%. У цілому за 2012 р. ВВП виріс – на 0,2%.

На наш погляд, динаміка валового внутрішнього продукту значно обумовлена грошово-кредитною політикою. Для підтвердження цієї гіпотези конструктивним представляється застосування методу кореляційно-регресійного аналізу [8]. На наш погляд, він є найбільш доречним, оскільки дозволяє установити не тільки тісноту, а й напрямок та аналітичний вираз (форму) зв'язку між валовим внутрішнім продуктом та грошово-кредитною політикою.

$$Y = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3 + \dots + a_nx_n, \quad (1)$$

де Y – валовий внутрішній продукт України;

активи НБУ:

x_1 – монетарне золото та СПЗ, млн.грн.; x_2 – готівкові кошти та депозити, млн.грн.;

x_3 – цінні папери, крім акцій, млн.грн.; x_4 – кредити, млн.грн.;

x_5 – акції та інші форми участі в капіталі, млн.грн.;

x_6 – інша дебіторська заборгованість, млн.грн.; x_7 – нефінансові активи, млн.грн.;

пасиви НБУ:

x_8 – готівкові кошти, випущені в обіг, млн.грн.;

x_9 – депозити, млн.грн.; x_{10} – цінні папери, крім акцій, млн.грн.;

x_{11} – кредити, млн.грн.; x_{12} – інша кредиторська заборгованість, млн.грн.;

x_{13} – СПЗ, отримані в порядку розподілення, млн.грн.; x_{14} – акції та інші форми участі в капіталі, млн.грн.

Введення визначених вище показників у пакет статистичної обробки інформації Excel дозволило отримати такі результати (табл. 2). Таблиця 1 – Рейтинг країн світу за валовим внутрішнім продуктом у 2012 році

Місце	Держава	Розмір ВВП (млн. дол.)	Питома вага, %	Місце	Держава	Розмір ВВП (млн. дол.)	Питома вага, %
1	Сполучені Штати Америки	15 684 800	21,89	42	Греція	249 099	0,35
2	Китай	8 227 103	11,48	45	Португалія	212 454	0,3
3	Японія	5 959 718	8,32	46	Ірландія	210 331	0,29
4	Німеччина	3 399 589	4,74	49	Казахстан	201 680	0,28
5	Франція	2 612 878	3,65	51	Чехія	195 657	0,27
6	Великобританія	2 435 174	3,4	53	Україна	176 309	0,25
7	Бразилія	2 252 664	3,14	55	Румунія	169 396	0,24
8	Росія	2 014 775	2,81	58	Угорщина	125 508	0,18
9	Італія	2 013 263	2,81	63	Словаччина	91 619	0,13
10	Індія	1 841 717	2,57	67	Азербайджан	67 198	0,09
11	Канада	1 821 424	1,64	68	Білорусь	63 267	0,09
11	Канада	1 821 424	2,54	72	Люксембург	57 117	0,08
12	Австралія	1 520 608	2,12	73	Хорватія	56 442	0,08
13	Іспанія	1 349 351	1,88	74	Узбекистан	51 113	0,07
13	Іспанія	1 349 351	1,88	75	Болгарія	51 030	0,07
14	Мексика	1 177 271	1,64	79	Словенія	45 469	0,06
15	Південна Корея	1 129 598	1,58	84	Литва	42 246	0,06
16	Індонезія	878 043	1,23	90	Туркменістан	33 679	0,05
17	Туреччина	789 257	1,1	92	Латвія	28 374	0,04
18	Нідерланди	772 227	1,08	100	Кіпр	22 981	0,03
19	Швейцарія	632 194	0,88	102	Естонія	21 854	0,03
20	Саудівська Аварія	576 824	0,8	132	Вірменія	9 910	0,01
21	Швеція	525 742	0,73	136	Мальта	8 722	0,01
24	Польща	489 795	0,68	140	Молдова	7 254	0,01
25	Бельгія	483 709	0,67	142	Таджикистан	6 987	0,01
27	Австрія	399 649	0,56	145	Киргизстан	6 473	0,01
33	Данія	314 242	0,44		Весь світ	71 666 350	100
41	Фінляндія	250 024	0,35				

Примітка: 190 місць

	держави G7;		держави СНД;		держави ЄС.
--	-------------	--	--------------	--	-------------

Таблиця 2 – Матриця коефіцієнтів парної кореляції між ВВП та показниками грошово-кредитної політики

Показник	Y	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9	x_{10}	x_{11}	x_{12}	x_{13}	x_{14}
Y	1	0,97	0,65	0,98	0,87	0,58	0,91	0,97	0,99	0,89	0,53	-0,94	0,85	0,82	0,9
x_1	0,97	1	0,55	0,99	0,91	0,67	0,95	0,94	0,95	0,91	0,55	-0,93	0,95	0,93	0,91
x_2	0,65	0,55	1	0,66	0,64	-0,15	0,55	0,67	0,74	0,81	0,82	-0,71	0,49	0,47	0,72
x_3	0,98	0,99	0,66	1	0,93	0,58	0,94	0,97	0,99	0,94	0,62	-0,96	0,92	0,9	0,95
x_4	0,87	0,91	0,64	0,93	1	0,54	0,87	0,85	0,9	0,9	0,56	-0,87	0,88	0,87	0,99
x_5	0,58	0,67	-0,15	0,58	0,54	1	0,64	0,53	0,5	0,36	-0,08	-0,46	0,61	0,6	0,48
x_6	0,91	0,95	0,55	0,94	0,87	0,64	1	0,86	0,9	0,91	0,62	-0,85	0,89	0,86	0,88
x_7	0,97	0,94	0,67	0,97	0,85	0,53	0,86	1	0,98	0,87	0,6	-0,96	0,85	0,83	0,89
x_8	0,99	0,95	0,74	0,99	0,9	0,5	0,9	0,98	1	0,93	0,62	-0,97	0,86	0,83	0,94
x_9	0,89	0,91	0,81	0,94	0,9	0,36	0,91	0,87	0,93	1	0,8	-0,91	0,88	0,86	0,93
x_{10}	0,53	0,55	0,82	0,62	0,56	-0,08	0,62	0,6	0,62	0,8	1	-0,65	0,6	0,59	0,63
x_{11}	-0,94	-0,93	-0,71	-0,96	-0,87	-0,46	-0,85	-0,96	-0,97	-0,91	-0,65	1	-0,86	-0,84	-0,91
x_{12}	0,85	0,95	0,49	0,92	0,88	0,61	0,89	0,85	0,86	0,88	0,6	-0,86	1	0,99	0,86
x_{13}	0,82	0,93	0,47	0,9	0,87	0,6	0,86	0,83	0,83	0,86	0,59	-0,84	0,99	1	0,83
x_{14}	0,9	0,91	0,72	0,95	0,99	0,48	0,88	0,89	0,94	0,93	0,63	-0,91	0,86	0,83	1

Застосування методу покрової регресії до показників грошово-кредитної політики дозволило побудувати таку модель лінійної множинної регресії:

$$Y = -2,4x_2 + 6,4x_8 + 151976, \quad (2)$$

де Y – ВВП України млн.грн.;

x_2 - готівкові кошти та депозити млн.грн.

x_8 - готівкові кошти випущені в обіг млн.грн.;

Перевіримо отриману модель множинної лінійної регресії на адекватність. Розрахуємо коефіцієнт множинної детермінації R^2 , який показує, яку долю варіації Y пояснює варіація змінних x_1 та x_2 .

Так вибірковий коефіцієнт детермінації становить 99,33%.

Коефіцієнт детермінації становить 98,67%.

Скорегований коефіцієнт детермінації становить 98,33%.

Це означає, що 98,67% мінливості ВВП пояснюється динамікою готівкових коштів випущених в обіг та готівкових коштів та депозитів.

Перевіримо модель множинної лінійної регресії на адекватність за критерієм Фішера.

Так розрахункове значення критерію Фішера становить $F_{\text{розрах}} = 296,7$. Для рівня значущості $\alpha = 0,05$ і ступенів свободи $\gamma_1 = 1$ та $\gamma_2 = 8$ критичне (табличне) значення критерію Фішера становить $F_{\text{табл}} = 5,31$. Оскільки розрахункове значення критерію Фішера перевищує табличне $F_{\text{розрах}} > F_{\text{табл}}$, це підтверджує істотність та адекватність моделі множинної лінійної регресії.

Перевірка параметрів моделі множинної лінійної регресії на статичну надійність та адекватність за критерієм Стюдента дала змогу одержати такі результати, що представлені в табл. 3.

Таблиця 3 – t-критерій Стюдента

№	Показник	Розрахункове значення t-критерію Стюдента	Табличне значення t-критерію Стюдента
1	Готівкові кошти та депозити, a_2	-3,09	2,31
2	Готівкові кошти випущені в обіг, a_8	18,52	2,31
3	a_0	3,44	2,31

З табл. 3 видно, що розрахункові значення критерію Ст'юдента за модулем перевищують табличне – 2,31. Це свідчить про надійність параметрів, що введено до моделі множинної лінійної регресії.

Для підвищення рівня національної економіки слід використати підхід, який автори роботи [9] рекомендують для підвищення ефективності руху капіталу підприємства.

В нашому випадку, в якості цільової функції слід використати максимізацію валового внутрішнього продукту при обмеженнях щодо позитивних значень показників: готівкових коштів випущених в обіг та готівкових коштів та депозитів.

$$\left\{ \begin{array}{l} Y \rightarrow \max \\ x_2, x_8 > 0 \end{array} \right\} \quad (3)$$

Для визначення максимально можливого за сучасних умов розвитку ринкового середовища значення ВВП доцільним представляється встановлення математичної тенденції його зміни в часі [10]. Зазвичай для встановлення математичних тенденцій зміни показників в часі науковці рекомендують використовувати рівняння трендів, які можуть бути описані лінійною, поліноміальною, степеневою, експоненційною, гіперболічною, логарифмічною та іншими формами залежностей. Вибір форми залежності залежить виключно від тісноти зв'язку між реальними та трендовими тенденціями зміни показників в часі. Так, наприклад, застосування перелічених вище форм залежностей для визначення математичних тенденцій зміни ВВП дозволило встановити, що найбільш точно описують його динаміку поліноміальні тренди третього ступеню (рис. 3).

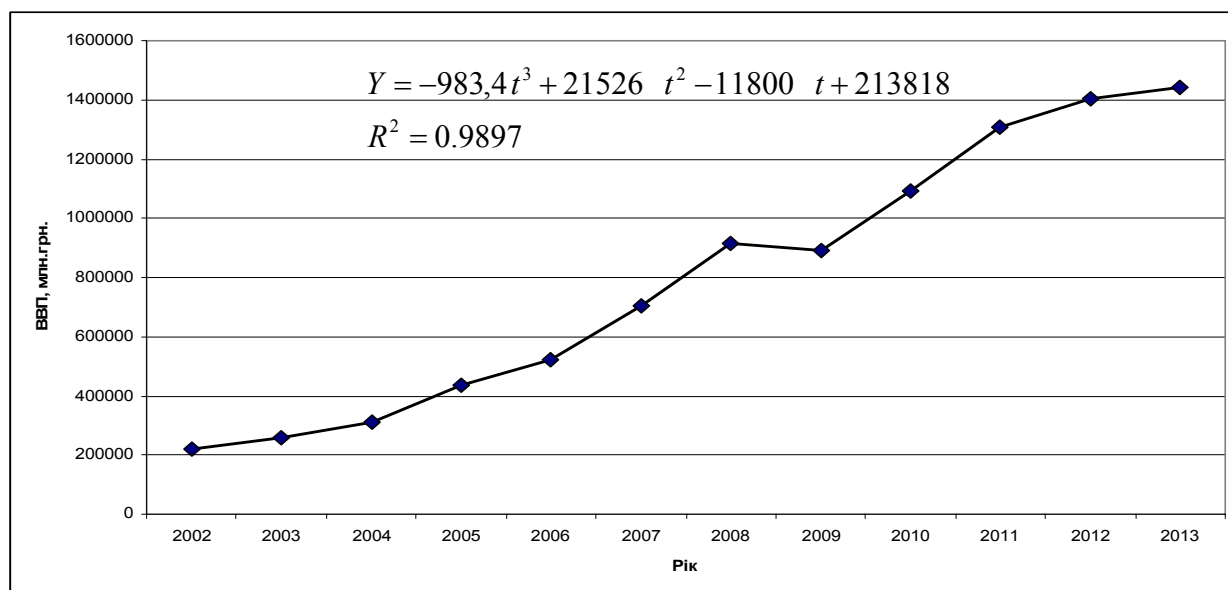

Рисунок 3 – Тренд ВВП

Як видно з рис. 2, між реальними та трендовими тенденціями зміни ВВП в часі існує тісний зв'язок. На це, зокрема, вказує значення коефіцієнту достовірності апроксимації (R^2), яке дорівнює 0,9897.

Зазвичай для визначення максимального або мінімального значення функції, тобто точки її екстремуму, науковці рекомендують використовувати такий підхід [8]:

$$Y'(t) = 0 \quad t^* = \text{arg extr} Y(t), \quad (4)$$

де $Y'(t)$ – похідна від $Y(t)$.

На основі вищевикладеного, було визначено екстремум тренду ВВП (табл. 4) та встановлено, що він має дві точки екстремуму – локального мінімуму та максимуму. Оскільки оптимальною тенденцією зміни ВВП в часі є збільшення, автор цієї роботи вважає за недоцільне аналізувати період, коли спостерігалось або буде ще спостерігатись його мінімальне значення, а пропонує звернути особливу увагу на період, коли його значення є максимальним, тобто на t_2 та Y_2 .

Таблиця 4 – Результати трендового аналізу ВВП

Показ-ник	$Y'(t)$	t_i^*	Y_i
ВВП	$Y' = -983,4t^2 + 21526t - 11800$	$t_1^* = 21,33$ $t_2^* = 0,56$	$Y_1 = 213818 \text{ млн.грн.}$ $Y_2 = 74262408 \text{ млн.грн.}$

Примітка: t_i^* - період, коли на підприємстві спостерігалось або буде ще спостерігатись максимальне (t_2^*) або мінімальне (t_1^*) значення ВВП; Y_i – максимальне (Y_2) або мінімальне (Y_1) значення ВВП.

Для визначення значень показників грошово-кредитної політики, що здатні забезпечити максимізацію ВВП, слід використовувати не тільки симплекс-метод [12], а й правило 3σ [11], яке дозволяє одержати їх максимальні, середні та мінімальні значення в сучасних умовах господарювання. В свою чергу, симплекс-метод спрямований не тільки на вирішення задачі лінійного програмування будь-якої складності, а й не вимагає спеціального комп'ютерного забезпечення, оскільки всі розрахунки здійснюються в Microsoft Office Excel. Результати застосування методичного забезпечення підвищення рівня розвитку національної економіки з урахуванням грошово-кредитної політики представлені в табл. 5-6.

Запропоноване в роботі методичне забезпечення щодо підвищення рівня розвитку національної економіки з урахуванням грошово-кредитної політики вказує на необхідність пошуку резервів для збільшення готівкових коштів випущених в обіг, а також зменшення готівкових коштів та депозитів за рахунок збільшення монетарного золота та СПЗ, цінних паперів, кредитів, нефінансових активів та ін.

Таблиця 5 – Результати застосування методичного забезпечення підвищення рівня розвитку національної економіки з урахуванням грошово-кредитної політики за 1 способом

Показник	Готівкові кошти та депозити млн.грн.				Готівкові кошти випущені в обіг млн.грн.				ВВП, млн.грн.			
	MAX	MID	MIN	2013	MAX	MID	MIN	2013	MAX	MID	MIN	2013
ВВП	-	-	-	58 148	506 252	424 792	343 331	261 870	2 811 682	2 359 432	1 907 181	1 454 931

Таблиця 6 – Результати застосування методичного забезпечення підвищення рівня розвитку національної економіки з урахуванням грошово-кредитної політики за 2 способом

Рік прогнозу	Готівкові кошти та депозити, млн.грн.	Готівкові кошти випущені в обіг млн.грн.	ВВП, млн.грн.
2013	58 148	261 870	1 454 931
2014	58 148	12 355 615	1 454 931

Висновки. В роботі вирішено важливе науково-практичне завдання щодо розробки методичного забезпечення підвищення рівня розвитку національної економіки з урахуванням грошово-кредитної політики. Основні висновки та рекомендації полягають у такому:

1. Доведено, що між валовим внутрішнім продуктом та готівковими коштами випущеними в обіг та готівковими коштами та депозитами існує тісним зв'язок. Коефіцієнт детермінації становить 98,67%.

2. Розроблено методичне забезпечення підвищення рівня розвитку національної економіки з урахуванням грошово-кредитної політики, відмінністю якого від існуючих є: використання в якості цільової функції максимізації валового внутрішнього продукту при обмеженнях щодо позитивних значень показників: готівкових коштів випущених в обіг та готівкових коштів та депозитів; крім того – встановлення максимальних, середніх та мінімальних значень цих показників.

Перспективи подальших досліджень. На початку XXI століття у світі відбуваються кардинальні трансформації, що супроводжуються зміною геополітичних конфігурацій. Глобальна фінансово-економічна криза стала черговим викликом світовій цивілізації, обумовила невизначеність перспектив глобальної та національних економік, прискорила пошук шляхів модернізації суспільних систем. Криза виявила глибинні вади глобальної економічної моделі, сприяла усвідомленню необхідності системних змін світового економічного і соціального порядку.

На тлі посилення загроз і зростання нестабільності у світі постають нові виклики міжнародній безпеці – у сировинній, енергетичній, фінансовій, інформаційній, екологічній, продовольчій сферах.

Такі загрози як поширення зброї масового ураження, міжнародний тероризм, транснаціональна організована злочинність, нелегальна міграція, піратство, ескалація міждержавних і громадянських конфліктів стають дедалі інтенсивнішими, охоплюють нові регіони і країни. Зростають регіональні загрози міжнародній безпеці, які за своїми негативними наслідками можуть мати потенціал глобального впливу.

Постала небезпечна тенденція перегляду національних кордонів поза нормами міжнародного права. Використання сили і погрози силою повернулися до практики міжнародних відносин, у тому числі в Європі.

Різновекторні геополітичні впливи на Україну в умовах неефективності гарантій її безпеки, наявності біля кордонів «заморожених» конфліктів, а також критичної зовнішньої залежності національної економіки обумовлюють уразливість України, послаблюють її роль на міжнародній арені та виштовхують на периферію світової політики, у «сіру зону безпеки».

Але сьогодні більш нагальними залишаються внутрішні виклики національній безпеці. Консервація неефективної пострадянської суспільної системи, насамперед державної влади, викривлення демократичних процедур, що штучно стримувало процеси кадрового оновлення державних органів, обумовили слабкість, а подекуди і неспроможність держави виконувати її функції, насамперед у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина, зростаючу недовіру до неї з боку суспільства.

Продовження використання витратної економічної моделі, відсутність стимулів до інноваційних процесів і динамічного розвитку нових технологічних укладів обумовлюють неконкурентоспроможність української економіки, унеможливають кардинальне підвищення рівня та якості життя населення, провокують посилення соціальної напруги, поширення протестних настроїв.

Зазначені чинники разом із незадовільним станом системи забезпечення національної безпеки, поширенням корупції в її органах перешкоджають розв'язанню нагальних проблем суспільного розвитку, сприяють політичній радикалізації, призводять до зростання екстремістських настроїв і рухів, що у стратегічній перспективі може створити реальну загрозу національному суверенітету і територіальній цілісності України. Тому наступним завданням автора цієї роботи є розробка концепції державного регулювання впливу банківської системи на забезпечення сталого розвитку національної економіки.

Перелік посилань

1. Про Національний банк України: Верховна Рада України; Закон України від 20.05.1999 № 679-ХІV. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

2. Козак Ю.Г. Економіка зарубіжних країн: навч. посібник / [Ю.Г. Козак, В.В. Ковалевський, С.Н. Лебедева та ін.]. – Видання 4-е, перероб. та доп. – Київ: «Центр учбової літератури», 2013. – 292 с.

3. Показники грошово-кредитної політики Національного банку України: Балансовий звіт Національного банку України. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897.

4. Малиш Н.А. Макроекономіка: навч. посібник / Н.А. Малиш. – 2-ге вид. випр. – К.: МАУП, 2004. – 184 с.

5. Цугунян А.М. Система регулювання макроекономічних процесів (на прикладі формування валової доданої вартості Автономної республіки Крим: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / А.М. Цугунян. – Київ, 2009. – 20 с.

6. Рейтинг стран мира по уровню валового внутреннего продукта – информация об исследовании // Центр гуманитарных технологий. – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/ratings/rating-countries-gdp/rating-countries-gdp-info>.

7. Макроекономічні показники: Валовий внутрішній продукт, продукція промисловості та сільського господарства, капітальні інвестиції, роздрібний товарооборот. – Режим доступу:

http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897.

8. **Лецинський О.Л.** Економетрія: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / О.Л. Лецинський, В.В. Рязанцева, О.О. Юнькова. – К.: МАУП, 2003. – 207 с.
9. **Тридід О.М.** Оцінювання фінансової стійкості підприємства: монографія / О.М. Тридід, К.В. Орехова. – К.: УБС НБУ, 2010. – 143 с.
10. **Бокс Дж.** Анализ временных рядов. Прогноз и управление / Дж. Бокс, Г. Дженкинс. – Вып. 1, 2. – М.: Мир, 1974. – 426 с.
11. **Джордж Л. Майкл.** Бережливое производство + шесть сигм» в сфере услуг: Как скорость бережливого производства и качество шести сигм помогают совершенствованию бизнеса / Майкл Л. Джордж; [пер. с англ.]. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 402 с.
12. **Банди Б.** Основы линейного программирования: пер. с англ. / Б. Банди. – М.: Радио и связь, 1989. – 176 с.

Стаття надійшла: 12.02.2014 р.
Рецензент: д.е.н., проф. Горелов Д.О.

УДК 331.101.262
10J2.24

THE COMPETITIVENESS EVALUATION OF LABOR POTENTIAL OF THE REGIONS OF UKRAINE

**Bolshenko Svetlana, PhD in Economics, Docent, Assistant professor
Kharkiv National Automobile and Highway University**

Анотація. Забезпечення високої конкурентоздатності трудового потенціалу регіонів є однією із головних завдань державної регіональної соціально-економічної політики України, що потребує державного регулювання процесом формування конкурентних переваг на усіх етапах відтворювального циклу трудового потенціалу.

Проведення моніторингу рівня конкурентоздатності трудового потенціалу регіонів та аналізу стану його складових є необхідним для того, щоб на державному рівні своєчасно приймати адекватні управлінські рішення щодо поліпшення якості трудового потенціалу та підвищення ефективності його використання в регіонах, де виявлено погіршення цих показників.

Метою дослідження є оцінка конкурентних переваг та рівня конкурентоздатності трудового потенціалу регіонів України. Визначення основних стратегічних напрямків підвищення конкурентоздатності трудового потенціалу для Харківської, Донецької та Луганської областей.

Предметом дослідження стали методи таксономічного аналізу з метою їх адаптації для оцінки конкурентоздатності трудового потенціалу регіонів.

У статті проведено оцінювання конкурентних переваг трудового потенціалу регіонів України за визначеними критеріями з використанням методу таксономічного аналізу, який передбачає розрахунок коефіцієнту таксономії.

За результатами аналізу зроблено висновок, що основними стратегічними орієнтирами у формуванні конкурентоздатного трудового потенціалу для Донецької області повинні стати: підвищення ефективності використання фонду робочого часу; створення привабливих умов для працівників наукової сфери; стимулювання суб'єктів господарювання до активізації інноваційної діяльності з метою збільшення обсягу наукових та науково-технічних робіт; проведення заходів спрямованих на збільшення середньої очікуваної тривалості життя при народженні.

На території Харківської області необхідно перш за все підвищити мобільність працездатного але незайнятого населення шляхом його навчання новим професіям, на які є попит на ринку праці.

Заходи щодо підвищення ефективності використання фонду робочого часу та покращення соціального середовища слід передбачити у програмах соціально-економічного розвитку Луганської області.

Ключові слова: конкурентоздатність трудового потенціалу, регіони, конкурентні переваги, таксономічний аналіз, коефіцієнт таксономії.

Problem statement. According to the Development order of monitoring and evaluation of the implementation of regional development strategies approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine [1] the regional strategy has to contain description of competitive advantages and limitations of perspective development of the region, evaluation of the use of scientific, economic and labor potential along with the strategic objectives and action plans.

The competitiveness of labor potential of the region is formed from its competitive advantages determinative of the region's competitiveness in the economic area.